

Tamat oqartussaaqataanerannut atugassarititaasut pillugit apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiamik siunnersuut. Ullumikkut aaqqissugaaneq tamat oqartussaaqataanerannik siuarsaasoq atuuppa, imaluunniit tamat oqartussaaqataanerannik nukittorsaataasunik pitsanngorsaasinnaavugut, innuttaasut peqataanerannut, kattuffiit peqataanerannut tusagassiutillu inissisimanerannut naleqqiullugu. (UPA2015/125).

Inatsisartunut ilaasortamit Naaja H. Nathanielsen, Inuit Ataqatigiinneersumit siunnersuut

Akissuteqaat

(Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Nunatsinni tamat oqartussaaqataanerannut atugassarititaasut pillugit oqallisissiatut siunnersuummut Naaja H. Nathanielsen Naalakkersuisut qutsavigaat.

Maani Kalaallit Nunaanni tamat oqartussaaqataanerat ingerlalluartumi inuuneqarnitsinnik Naalakkersuisut isumaqarnerat aallarniutigalugu naqissusissavara.

Qinersisartut inatsisiliortutsinnik inatsisartugut kommunalbestyrelsigullu inuttalersorlugit kiffaangissuseqartumik naligiissumillu qinersisarput, soorlulusooq Naalakkersuisutsinni, kiisalu najukkani borgmesterit siulersuisullu allat amerlanerussuteqartunik sinniisuutitaasoqartoq.

Najukkani qitiusoqarfimmilu ullutsinni Kalaallit Nunaanni tamat oqartussaaqataanerat tunngavigalugu pisinnaatitaaffinnik atuinissamat akornutissaqanngilagut. Taamaattussaavorlu. Kalaallit Nunaanni tamat oqartussaaqataanerat piorsarsimasarput nuannaarutigalugulu tulluussimaarutissaraarput, tassanilu naleqartitat pisinnaatitaaffiillu soorunami illersussavagut.

Aamma taamaaginnarsimanngitsoq eqqaamallugu immitsinnut eqqaasitsissutigisassavarput. Nunatta taama iluseqarnermigut tamat oqartussaaqataanerat sulii nutaajuvoq. Nunami maani 1948-mi aatsaat arnat qinersisinnaatitaalerput, 1953-imilu inatsisip tunngaviusup aaqqissuusaaqqinnerani Kalaallit Nunaat pisortatigoortumik Danmarkimut ilaalermat tamatta tamakkiisumik innuttaasutut pisinnaatitaaffeqalerpugut.

1967-imi Landsrådimut siulittaasumik siullerpaamik qinersivugut, taamanilu taakku piginnaatitaaneri killeqarsimallutik, 1979-imilu Namminersornerullutik Oqartussat eqqunneqarmata aatsaat siullernik naalakkersuisoqalerluta inatsisiliortunillu tamat oqartussaaqataanerat tunngavigalugu toqqaannartumik qinersilluta. Namminersornerullutik Oqartussaqarmerq ineriartorpoq, tamat oqartussaaqataanerput piorsarlutigu suliaasaqarfiillu amerliartuinnartut tigoorarlutigit. Ineriartorneq taanna 2009-ili kingorna Namminersorlutik Oqartussat ataanni ingerlaqqippoq.

Inatsisartunut qinersinerni innuttaasut peqataaneri aqputigalugit tamat oqartussaaqataanerannik aqutseriaaseq inatsisitigit akuerisaavoq. Ukiuni arlalippassuarni kingullerni qinersisut aalaakkaasumik inissisimaffeqarsimapput, 70 %-it sinnersimallugit. Nunatta angissusia, attaveqarfiit silallu pissusaa eqqarsaatigalugit peqataalluartoqarpoq. Politikkimilli soqutiginninneq

peqataanerlu annertusarniarlugit suliaqartuartariaqarpugut, ilanngullugit qinersisut amerlasuujuartinnissaat.

Tassunga atatillugu pingaartoq tassaavoq eqqaamassagatsigu tamat oqartussaaqataanerat inuiaqatigiit allatigut ineriartornerannut malinnaatissagatsigu. Innuttaasut inuiaqatigiinnut soqutiginninnerat isumaallu piffissap ingerlanerani allanngorartarpoq – qujanartumik inuiaqatigiit ineriartornerat malillugu inuiaqatigiinnut soqutiginninneq alliertortarluni. Nuna tamakkerlugu radioqarnerup, kingornalu TV-qarnerup interneteqalernerullu ilaatigut kingunerisimavaa ukiunut qulikkaanut ikittunnguanut sanilliullugu ullumikkut innuttaasut peqataatinneqarnerat inuiaqatigiinnullu soqutiginninnerat inuit maanna ulluinnarsiutiginerulersimammassuk.

Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni tamarmi innuttaasut tikeraarlugit innuttaasunik ataatsimiisitsinikkut aaqqissuussinikkullu annertunerusumik sullisserusupput. Inatsisartuni ilaasortat arlalippassuit aamma taamaaliortarput, tamakkulu tamarmik tamat oqartussaaqataanerannik siuarsaaniarnermi suliniutaapput. Nunatsinni isorartugaluqisumi pingaaruteqarpoq innuttaasut qinikkatik kiinnamiit kiinnamut apersorlugillu oqaloqatigisinnaanissaat.

Nunami suliffissuit suliniutaat annertunerusut pillugit kiffaanngissuseqartumik misissuinissamut Namminersorlutik Oqartussanut aningaasaliissutinik qinnuteqarnissaminnut NGO't tusagassiorfiillu ullutsinni Nunatsinni periarfissaqarput. NGO't kiffaanngissuseqarlutik misissuineq aallartisarsinnaavaat, taamaalillutillu suliffissuit suliniutaannut annertunerusunut tunngatillugu suliamut tunngasunik misissuiffigisamik oqallinnermut, tusarniaanernullu siunnersuuteqarnernut periarfissat pitsanngorsarneqarput. Nunatsinni tamat oqartussaaqataanerannut periarfissat pigineri erseqqissumik nukittoqutaavoq, taamaalillutillu inaarutaasumik aalajangiussisoqannginnerani sianigisassat amerlanerusut isumaliutigineqarsinnaapput.

Tamat oqartussaaffeqarfitsinni killiligaanani oqaaseqarsinnaaneq, katersuussinnaatitaanerlu tassaapput sukat innarligassaangitsut. Akisussaaffigalugit suliassaqarfiit tamarmik iluini aalajangiussisartunut innuttaasut qanillisaqarsinnaanerata pingaartuuvoq. Innuttaasut ataasiakkaat aalajangeeqataasarnerat, nunamilu tamarmi innuttaasut naligiissumik ilanngutitaanissaat Naalakkersuisunut pingaarutilipilussuuvoq. Suliassaqarfinni tamani innuttaasut pitsaanerusumik ilanngunnerannik, najukkamilu tamat oqartussaaqataanerannik nukittorsaanermik tamanna nassataqarpoq. Kalaallit Nunaanni tamarmi innuttaasut, NGO't, politikkerillu naligiissumik oqaaseqarsinnaatitaassapput.

Tassunga atatillugu aatsitassanik suliassaqarfimmi allanngoriartorneq pilersitarput nuannaarutigaa, 2009-mi nammineq aatsitassaqarnermut inatsisitta akuersissutaanerata kingorna paasisitsiniaanermut, oqaloqatiginnermut sunniiviginneqataanissamullu pilersitaqaratta.

Namminersorlutik Oqartussani suliffimmi aaqqissuussatut whistleblowereqarneq (naleqqutinngitsunik oqaatiginnittarneq) atuutsinneqarnialerpoq. Tassaavoq aaqqissuussineq namminersorlutik oqartussani naleqqutinngitsuusinnaasunik, imaluunniit toqqaannartumik unioqqutsitsinernik saqqummiussaqaarnissamut ikiorsiisinnaasoq. Taamatuttaaq Namminersorlutik Oqartussanut tamarmut akilersilluni peqquserlunnermut akiuineq ineriartortillugulu atuutsinnialerparput.

Nunatsinni tamat oqartussaaqataanerata allanngoriartorluarnerup iluaniinneranik suliniutit tamakku tamarmik takutitsipput, allaallumi suliniutit ilaasigut nunani allarpassuarni innuttaasunut naleqqiulluta sunniisinaaqataanerup suliniutinillu tamat oqartussaaqataanerannut tunngasunik ingerlariaqqinnerusimavugut. Tamakku naleqartissallugit eqqaamaniassavagut, taamaaginnartuusussatullu isigissanatigit.

Taamatut oqareerlunga nunatsinni tamat oqartussaaqataanerisa ineriartortinnissaanut iluaqutaasussamik killilersugaanngitsumik, isumassarsiffiulluarlunilu kinguneqartussamik oqallittoqassasoq Naalackersuisut qilanaarigaat oqaatigissavara.